

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

кластеризации в Украине.

Ключевые слова: кластерная модель, экономическое развитие, конкурентоспособность

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуто кластерну модель як ефективний інструмент економічного розвитку та посилення конкурентоздатності національних систем та регіонів, заснований на використанні переваг кооперації, а також основні етапи процесу кластеризації в Україні.

Ключові слова: кластерна модель, економічний розвиток, конкурентоспроможність

SUMMARY

There is consideration of the cluster model as effective instrument of the economical development and increase of competitiveness that is based on the use of advantages of cooperation in this article. And there are also basic stages of the creation of clusters in Ukraine.

Keywords: cluster model, economic development, competitiveness

РОЗВИТОК ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НА РИНКУ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Горбашевська М.О., асистент кафедри економічної теорії Маріупольського державного гуманітарного університету

Актуальність. Для розвитку прикордонних територій України, які стали об'єктом регіональної політики ЄС, важливе значення має транскордонне співробітництво. Особливості його розвитку та розвитку євро регіональної співпраці свідчить про значну їх активізацію, пов'язану, передусім, з реалізацією загальноєвропейської мети – розмивання кордонів між країнами – членами Європейського Союзу і розвиток регіональних ринків будь-якої продукції (насамперед машинобудівельної, яка займає важливе місце у формуванні економічної політики України).

Аналіз останніх досліджень. Останнім часом вчені дуже зацікавлені проблематикою транскордонного співробітництва, починаючи з 80-х років 20 століття дана тема має неабияке значення. Наукові дослідження проблем транскордонного співробітництва здійснюють багато вітчизняних науковців: О.Амоша, П.Беленький, Б.Буркіньський, З.Бройде, О.Вишняков, С.Гакман, М.Долішній, В.Євдокименко, Ю.Макогон, А.Мельник, А.Мокій, В.Пила, С.Писаренко, І.Студенніков. Значний вклад внесли вчені з інших країн: з Польщі – П.Еберхардт, Р.Федан, Т.Коморніцкі, Т.Лієвські, З.Макела, М.Ростішевські, А.Стасяк, З.Зьоло; з Болгарії – Б.Борісов, М.Лієва, з Росії – С.Романов, В.Білчак, Л.Вардомський, Й.Зверев, із Словаччини – П.Кузьмішин, Ю.Тей та інші.

Мета статті. Дослідити взаємозв'язок України з Євросоюзом в аспекті транскордонного співробітництва. Розглянути як впливає розвиток регіонального ринку машинобудування на транскордонне співробітництво, відокремити його проблемні та перспективні напрямки діяльності, особливо у період світової фінансової кризи та шляхи її подолання.

Основні результати дослідження. Важливим елементом міжнародних відносин є інтеграційні процеси, які розвиваються в різних регіонах світу та охоплюють різноманітні сфери відносин держав. Особливе значення в розвитку цих процесів належить міжнародним організаціям, які сприяють співпраці держав. Така міжнародна асоціація, як Європейський Союз є глобальною організацією, яка ставить перед собою глобальні завдання та має комплексний підхід до їх вирішення.

Сучасні тенденції світового розвитку ставлять перед Україною нові проблеми і вимагають від неї активної участі в їх рішенні. Характерною межею сучасного світового соціально-економічного розвитку є бурхлива динаміка інтеграційних процесів в світі і Європі зокрема. При цьому навіть ті країни, які не входять до складу інтеграційних об'єднань, неминуче випробовують на собі їх вплив. На європейському континенті таким інтеграційним угрупованням є Європейський Союз. Це відкриє нові можливості для поглиблення співпраці і одночасно примушує відповідати на нові виклики.

Україна стала першою країною на просторах СНД, яка уклала «Угоду про партнерство і співпрацю з Європейським Союзом» (16 червня 1994 р.) [1], де був визначений правовий механізм взаємодії між двома сторонами. Зараз ці відносини будуються на новій основі, чому в першу чергу сприяють бажання України здійснювати внутрішні реформи в країні і бажання інтегрувати до євроатлантичних структур.

Досягнення економічної мети і їх поетапна реалізація в співтоваристві тісно пов'язані з інтеграційними процесами в політиці і праві, і закріплюються створенням одноманітних норм прав держав-членів. Крім цього, виникли суперечки щодо подвійності правової природи ЄС. Одні вчені вважають, що Співтовариство залишається у сфері дії міжнародного права і є класичною міждержавною організацією, хоч і що володіє певними особливостями. Інші, навпаки, вважають, що відмінності між ЄС і міжнародними організаціями полягають не в частковостях, а в суті. Міжнародні організації діють у сфері міждержавної співпраці, не зачіпаючи внутрішніх функцій держав-членів і їх функціональних структур. А Європейський Союз - це наднаціональна організація, оскільки його завдання полягає в уніфікації територій, політики і економіки держав-членів. З цією метою він наділяється повноваженнями, аналогічно державним, і використовує їх на території держав-членів і відносно їх громадян [2].

Регіональна інтеграція, або реальна інтернаціоналізація, виробництва в своєму розвитку проходить ряд ступенів - зону вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз і політичний союз. У всіх цих ступенях, або видів, інтеграції є загальна характеристика особливості. Вона полягає в тому, що між країнами, що вступили в той або інший вид інтеграції, усуваються певні економічні бар'єри. Внаслідок цього в межах інтеграційного об'єднання складається єдиний ринковий простір, де розгортається вільна конкуренція. Під дією ринкових регуляторів - цін, відсотків і т.і. - на цьому єдиному просторі виникає ефективніша територіальна і галузева структура виробництва. Завдяки цьому всі країни виграють на підвищенні продуктивності праці, а так само на економії витрат на митний контроль за зовнішньоекономічними зв'язками.

Однією з характерних рис сучасної Європи є швидкий розвиток міжнародного співробітництва регіонів – однієї з особливо ефективних рушійних сил європейської інтеграції та об'єднання людей. Співробітництво між регіонами у Європі вносить важливий вклад в зміцнення демократичної та політичної стабільності у державах-членах ЄС, у їх економічний, екологічний, культурний та соціальний розвиток. Для України як для держави, що поставила собі мету стати рівноправним членом Європейського Союзу, найбільш важлива оцінка Європейського парламенту і Європейської комісії, які більше за інші структури залучені в процес ухвалення рішень по включенню нових країн в ЄС. Між цими структурами не завжди існує однозначна згода відносно визначення шансів тієї або іншої держави приєднатися до Союзу. Україна цікава Європі, перш за все як економічний партнер. І це характерно понад усе для машинобудівельної галузі України. Машинобудування є однією з швидкозростаючих галузей промисловості.

У економічно розвинених країнах на частку машинобудівельних виробництв припадає від 30 до 50% загального обсягу випуску промислової продукції (у Німеччині - 53,6%, у Японії - 51,5%, в Англії - 39,6%, в Італії - 36,4%, у Китаї - 35,2%). При цьому частка продукції машинобудування у ВВП в країнах Євросоюзу склала 36-45%, в США - 10% (в Україні машинобудування забезпечує 18% ВВП).

Завдяки високій якості і конкурентоспроможності машинобудівельна продукція складає значну частку в загальному обсязі експорту розвинених країн: у Японії - 64%, в США, Німеччині - 48%, в Канаді - 42%, в Швеції - 44%. В Україні на частку продукції машинобудівельного комплексу припадає 20% загального обсягу експорту країни [3].

Активізація розвитку транскордонного співробітництва України зумовлена як об'єктивними чинниками цивілізаційного розвитку, насамперед, процесами глобалізації та регіоналізації, так і змінами в регіональній політиці України.

Транскордонне співробітництво означає співпрацю з сусідніми державами, які мають між собою кордон.

Для сучасного життя глобалізація стала невід'ємним фактом, який впливає на політичну, економічну, соціальну і культурну сфери і

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

викликає реакцію на загальноєвропейському, національному та регіональному рівнях. Регіони, які приймають участь в міжнародній торгівлі мають особливі умови для збільшення та прискорення ростів доходів, однак зі сторони найслабших регіонів, це може призвести до збільшення розриву між найбільш багатими та бідними регіонами. Щоб запобігти негативному впливу глобалізації, Рада Європи рекомендує всім державам – членам визнати все зростаючу роль регіонів у вирішенні економічних проблем розвитку держави, сприяти політиці регіоналізації, яка повинна бути направлена на розширення повноважень регіонів, на представлення їм необхідних важелів та засобів стимулювання економічного розвитку та партнерства з іншими регіонами, з тим, щоб вони могли швидше адаптуватися до нових соціально-економічних умов, що сформувалися внаслідок глобалізації [4].

Україна, особливо її регіони, не має досвіду в проведенні процесів міжрегіональної інтеграції і повинна пройти певна кількість часу, щоб і на державному, і на регіональному рівнях з'ясувати всі особливості проведення цієї політики. Україна має усвідомити їх важливість і повинна забезпечити організаційно-правові, фінансові та кадрові можливості для активізації участі регіонів у міжрегіональному та транскордонному співробітництві з метою стимулювання економічної співпраці, більш ефективного використанню природно-ресурсного потенціалу території та підвищення доходів населення.

Для вирішення цих питань необхідно стимулювати розвиток регіональних ринків, які зможуть вивести Україну на новий, більш продуктивний та сучасний етап, і забезпечити їй економічну стабільність та значний вплив на міжнародному рівні. Одним з таких ринків є ринок машинобудування, тому що машинобудування – одна з базових галузей української промисловості. Розвиток цієї галузі і відрізняє індустріальну країну (розвинену) від сировинної.

Останніми роками в Україні спостерігається позитивна тенденція до розширення зовнішньоторговельної діяльності та збільшення частки зовнішньої торгівлі товарами у структурі зовнішньоторгівельного балансу України.

Найвагоміше місце серед торговельних партнерів, перш за все в рамках СНД, посідає Росія. Перспектива торговельно-економічних відносин України та Російської Федерації визначена Договором про економічне співробітництво на 1998–2007 роки, де країни, з огляду на географічну близькість та високий рівень виробничих і науково-технічних зв'язків, визнають одна одну стратегічними партнерами. У 2007 р. темпи нарощування українського експорту до Росії значно перевищили темпи зростання імпорту з Росії – експорт зріс на 18,0%, а імпорт – на 3,7%. Якщо у 2006 р. експорт товарів з України покривав лише 42,9% імпорту їх з Росії, то у 2006 р. цей показник зріс до 60,4%. У 2008 р. український експорт товарів до РФ зріс на 4,5% порівняно з 2007 р., а імпорт зменшився на 0,2%. Покриття експортом імпорту становило 63,3%.

При порівняльному аналізі українського та російського ринку машинобудування можна визначити, що Україна не має такої великої сировинної бази як Росія, але має розвинене машинобудування, металургію, сільське господарство, які зможуть доповнити один одне та вивести Україну на більш значну позицію. Рівень промисловості України дозволяє їй бути одним з найбільш привабливих об'єктів для інвестування.

Підприємства машинобудування мають високу конкурентоспроможність. Продукція машинобудування як за технічними характеристиками, так і за механізмами збуту обумовлює вигідність позицій національних виробників як на зовнішніх, так і на внутрішньому ринку. Висока місткість ринку та зростаючі потреби інших галузей у машинобудівній продукції (в багатьох сферах виробництва критичний рівень зношеності основних засобів та технологій) засвідчують високий потенціал нарощування наповненості цього ринку продукцією та технологіями власного виробництва.

Перспективним в розвитку регіонального ринку машинобудування, для забезпечення швидкого та найбільш результативного залучення прикордонного регіону до міжрегіональної та транскордонної співпраці, буде лише організаційно-економічний механізм регулювання міжрегіонального співробітництва.

Основними напрямками раціоналізації організаційної системи механізму є вдосконалення нормативно-правового забезпечення та його узгодження з країнами-партнерами, забезпечення дієвої структури управління (створення органу для координації міжрегіонального співробітництва та транскордонної співпраці на загальнодержавному рівні та напівдержавної структури за участю представників суб'єктів міжнародного регіонального співробітництва України), покращення обліку і контролю через впровадження системи моніторингу міжрегіонального співробітництва, впровадження стратегічного планування та прогнозування, підвищення значення інституцій ринкової інфраструктури (створення спільних комерційних банків, аудиторських, консалтингових, маркетингових компаній).

В умовах глобалізації посилюється інтеграція країн, зростає відкритість національної економіки. Інтеграційними процесами бажано керувати з точки зору забезпечення економічної безпеки держави. Економічна безпека держави в умовах глобалізації, передбачає здатність країни генерувати позитивні зрушення в національній економіці, протистояти зовнішнім економічним загрозам і гідно презентувати себе на зовнішніх ринках.

Україна може претендувати на чільне місце в світовій спільноті лише у разі активізації зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі з країнами СНД. Серед останніх надзвичайно важливе значення для України має Російська Федерація. Але існують певні зовнішні та внутрішні (соціальні, політичні, економічні) фактори, які зумовлюють формування українсько-російських торговельних відносин та транскордонне співробітництво.

Найбільш перспективними напрямками розвитку регіонального ринку машинобудування в аспекті транскордонного співробітництва мають бути такі найважливіші економічні інтереси:

- налагодження нових і раціоналізація існуючих коопераційних зв'язків для збільшення участі України у замкнених циклах спільного виробництва певної продукції;
- використання єдиної бази стандартизації для збільшення обсягів експорту машинобудівної продукції на європейські ринки;
- збереження традиційного ринку збуту товарів і послуг;
- збільшення обсягів транспортування російських енергоносіїв до Європи територією України.

Висновки. Таким чином, сучасні тенденції розвитку машинобудівельних виробництв з урахуванням перспектив розвитку відносин України з Євросоюзом характеризуються:

Ускладненням машинобудівельного виробництва. Відбувається розділення країн на виробників масової продукції і виробників висококваліфікованої наукоємної продукції. При цьому масові, але не вимагаючи витрат кваліфікованої праці виробництва переміщуються в «нові» країни, а у країнах «монополістах» науково-технічного прогресу залишаються висококваліфіковані виробництва, орієнтовані на розробку і випуск нових конкурентноздатних і наукоємних видів продукції машинобудування;

Активізацією робіт по зниженню витрат на виробництво продукції. Найбільш витратні види виробництв, що вимагають значних природних, енергетичних ресурсів, переносяться в країни, що розвиваються, володіють дешевими ресурсами і робочою силою, з мінімальними податковими і транспортними витратами;

Посиленням спеціалізації і кооперації машинобудівельних виробництв, що обумовлено вигодами від збільшення масштабів виробництва;

Активізацією інтеграційних процесів і посиленням ролі крупних інтегрованих компаній, створених на основі технологічно і коопераційний зв'язаних промислових господарюючих суб'єктів, що випускають конкурентноздатну продукцію. Інтеграція у даному випадку припускає не панування центру, а координацію, направлену на успішне функціонування і розвиток складових частин;

Гіперконкурентією, яка виходить за рамки національних ринків. Так, якщо в 1965 році корпорація IBM мала 2,5 тис. конкурентів, то до середини 90-х років - вже 50 тис. конкурентів;

Розповсюдженням застосування національних захисних заходів в зовнішній торгівлі;

Скороченням тривалості життєвого циклу товарів. Жорстка конкуренція породила нововведення, збільшивши число і різноманітність високотехнологічних товарів і послуг, істотно скоротивши тривалість життєвого циклу товарів. Стратегія прискореної

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

заміни товарів і послуг стала типовою для багатьох виробництв. У США за 2000-2005 роки середня тривалість розробки нового виробу скоротилася з 21 до 13 місяців. Розробка нових моделей автомобілів від концепції до виробництва зменшилася з шести до двох років;

Інформатизацією і конвергенцією технологій, що визначені підвищені значення нематеріальних активів (переважно інформації), а також динамічність зміни лідера світової конкуренції. Стає надзвичайно складно зберегти одного разу досягнуту конкурентну перевагу і, відповідно, позицію лідера, оскільки будь-яке досягнення може бути скопійовано. При цьому технологія сама по собі більше не є основною рушійною силою зростання вартості;

Переходом на змішаний тип організації виробництва. В умовах нестійкого попиту, зростання вимог до розширення асортименту продукції, скорочення життєвого циклу виробів масове виробництво істотно обмежує гнучкість підприємства, його здатність адаптуватися до зміни попиту. Ключовим чинником досягнення успіху стає чинник залучення і утримання споживача. При цьому вигіднішим з погляду тимчасових фінансових витрат, а також гнучкості по відношенню до запитів споживачів стає змішаний тип організації виробництва, при якому заготовчий перелік - масовий і великосерійний, оброблювальний - серійний, складальний - дрібносерійний і одиничний. Тим самим досягається баланс між економією витрат і часом унаслідок застосування технологій масового виробництва і орієнтації на клієнта, яку забезпечують технології дрібносерійного і одиничного виробництва.

Головними інструментами конкурентної боротьби стають настройка на споживача, облік його індивідуальних потреб, постійне вдосконалення процесів бізнесу. Це вимагає максимального використання інтелектуальних ресурсів фірми.

Але, для розширення і поглиблення транскордонних торговельних відносин України з країнами ЄС, особливо на регіональному ринку машинобудування, необхідним є удосконалення форм регіонального співробітництва на новітніх засадах, а саме - поваги до національного суверенітету держав, свободи зовнішньоекономічного підприємництва, захисту суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, державної підтримки з обох сторін. Кожне підприємство України гідно представляти інтереси країни на міжнародному рівні, для цього лише потрібна якісна економічна та зовнішньоекономічна політика.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. <http://academy.kiev.ua>
2. www.dialog.ua/ Европейская интеграция Украины глазами европейского сообщества.
3. www.ukrstat.ua
4. Мікула Н.А. Транскордонне співробітництво та облаштування кордону України // Економіка промисловості. – 2002. – № 3. – С.44 – 51.
5. Макогон Ю.В., Ляшенко В.И. Формы и направления межрегионального трансграничного сотрудничества: Монография, изд. 2-е, исп. и допол. – Донецк: ООО "Юго-Восток, Лтд", 2003. – 512 с.
6. Портер М. Международная конкуренция. – М.: "Международные отношения". – 1993. – 896 с.
7. Студенников И. Транскордонне співробітництво та його місце в регіональному розвитку // Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / Київ. центр Ін-ту Схід-Захід; за ред. С.Максименка. – К.: Логос, 2000. – 171 с.

РЕЗЮМЕ

Дана публікація розглядає питання щодо розвитку транскордонного співробітництва на регіональному ринку машинобудування. У сучасних умовах розвитку суспільства дуже актуальним є створення різних інтеграційних об'єднань і Україна не є виключенням. Перспективи співпраці України з ЄС направлені на розвиток різних галузей виробництва, зокрема машинобудівельного комплексу. Досліджуються його проблеми та перспективи розвитку. Ключові слова: регіональний ринок машинобудування, транскордонне співробітництво, транскордонний регіон, конкурентоспроможність продукції машинобудування.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, машинобудування, інтеграційні об'єднання

РЕЗЮМЕ

Данная публикация рассматривает вопросы развития трансграничного сотрудничества на региональном рынке машиностроения. В современных условиях развития общества очень актуальным является создание различных интеграционных объединений и Украина не является исключением. Перспективы сотрудничества Украины с ЕС направлены на развитие различных отраслей производства, в частности машиностроительного комплекса. Исследуются его проблемы и перспективы развития. Ключевые слова: региональный рынок машиностроения, трансграничное сотрудничество, трансграничный регион, конкурентоспособность продукции машиностроения.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, машиностроение, интеграционные объединения

SUMMARY

This publication examines the questions of development of transfrontal collaboration at the regional market of engineer. In the modern terms of development of society very actual are creation of different integration associations and Ukraine is not an exception. The prospects of collaboration of Ukraine with EU are sent to development of different industries of production, in particular machine-building complex. His problems and prospects of development are investigated. Keywords: regional market of engineer, трансграничное сотрудничество, transfrontiers region, competitiveness of products of engineer.

Key words: cross-border cooperation, engineering, integration associations

МОТИВАЦИЯ ТРУДА В КОРПОРАЦИЯХ В АСПЕКТЕ РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВЕННОЙ ФОРМЫ ТРУДА

Дмитриченко Л.А., к.э.н., доцент, Донецкий национальный университет экономики и торговли

Постановка проблемы. Важным фактором развития корпорации и ее материальной базы является фактор мотивации труда. Мотивацию труда следует отличать от мотивации деятельности корпораций. Мотивация труда – это уровень собственно внутренней среды корпорации, а мотивация деятельности корпорации – это уровень как внутренней, так и внешней среды корпорации. Обе среды деятельности корпорации влияют на конечные результаты функционирования корпорации по-разному. Кроме того, следует учитывать и тот факт, что каждый из элементов этих сред также способен по-разному влиять на эффективность деятельности корпорации. Поскольку существенным фактором развития любого экономического субъекта является мотивация его деятельности, постольку важно исследовать все аспекты и факторы мотивации экономического поведения корпорации как ведущей (на современном этапе) формы организации предприятия.

Анализ последних публикаций. Что касается мотивации труда как фактора развития экономических субъектов, то в экономической литературе имеют место достаточно серьезные разработки по этому вопросу [1-6]. Однако мотивация деятельности корпораций в экономической литературе практически не исследуется. Кроме того, рассматривается главным образом экономический аспект мотивации труда – заработная плата (мотивация на уровне членов коллектива предприятия), а также прибыль и доход (мотивация на уровне предприятия как экономического субъекта), что представляется недостаточным для системной оценки фактора мотивации деятельности корпораций.

Выделение нерешенных проблем и цель исследования. Несмотря на многообразие аспектов исследования мотивационных факторов деятельности корпораций, механизм ее активизации в аспекте развития общественной формы труда в корпорации в экономической литературе практически не разработан. Поэтому целью исследования данной статьи является обоснование такого